

Дар'я КОВБА
студентка факультет банківського бізнесу
Тернопільський національний економічний університет
Науковий керівник:
к. е. н., доцент кафедри банківської справи Метлушко О.В.

ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМ РИЗИКОМ В БАНКАХ

Проблеми забезпечення фінансової стійкості банків нині постають як ніколи гостро, адже кредитні операції є основним джерелом доходів для вітчизняних банків. Нестабільність економічної ситуації в країні, недосконалість законодавчої бази в цій сфері – усе це зумовлює необхідність детального вивчення ризиків кредитування. Управління кредитним ризиком досліджували в роботах як вітчизняні, так і зарубіжні вчені, зокрема: Бланк І.А., Брігхем Є., Вітлінський В. В., Гіленко І. В., Міщенко В. І., Наконечний О. М., Примостка Л. О., Кавкін А. В., Кравчук В., Роуз П. С.

Кредитний ризик в науковій літературі розглядають як наявний або потенційний ризик для надходжень і капіталу, який виникає через неспроможність сторони, що взяла на себе зобов'язання, виконати умови будь-якої фінансової угоди із банком або в інший спосіб виконати взяті на себе зобов'язання [1]. З одного боку, він є суто зовнішнім явищем, тому що зниження платоспроможності позичальників – це результат зовнішнього впливу економічного середовища, і банк не може цього змінити, з іншого – вплив всіх зовнішніх ризиків на фінансову стійкість банку відбувається через його клієнтську базу, що по своїй суті є внутрішнім джерелом впливу.

Базельський комітет, визначаючи кредитний ризик, вважає джерелом його виникнення, насамперед, кредитування, але враховує ризик невиконання зобов'язань контрагента за іншими операціями [2]. Серед способів регулювання кредитного ризику банку можна виділити економічні нормативи діяльності банку, які доводить НБУ. Зокрема, це нормативи кредитного ризику: максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента – Н7 (не більше 25%), великих кредитних ризиків – Н8 (не більше 8-ми кратного розміру регулятивного капіталу); максимального розміру кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами – Н9 (не більше 25%) [3].

На даний час в Україні відсутні достатньо ефективні моделі управління кредитними ризиками, а застосування зарубіжного досвіду має певні перешкоди внаслідок відмінностей у наявній інформаційній базі і фінансовій звітності, хоча загалом фінансова звітність банків реформована в Україні до Міжнародних стандартів фінансової звітності. Серед методів, котрі використовуються вітчизняними кредитними інститутами з метою зменшення кредитного ризику, важливе місце посідають методи оцінки кредитоспроможності позичальника [4].

Одним із найефективніших методів протидії можливому впливу кредитних ризиків є створення резервів під проблемну заборгованість. Він є обов'язковий, але негативно впливає на фінансову діяльність банку, оскільки фінансові ресурси, що можуть бути використані банками для нарощування обсягів активних операцій, перебувають у вигляді резервів і не приносять прибутку. Іншим методом попередження впливу кредитного ризику є страхування, але зважаючи на обсяги проведених банками кредитних операцій та порівнюючи із активами страхових

компаній, ефективність даного методу в Україні на сьогоднішній день доволі незначна.

На сучасному етапі розвитку іпотечного кредитування будівництва житла перед вітчизняними банками постає дедалі більше проблем, пов'язаних з управлінням саме кредитними ризиками. Це стимулює впровадження різноманітних інструментів та схем мінімізації таких ризиків. Так, на думку фахівців НБУ, захист від кредитного ризику полягає у контролі та регулюванні кредитного портфелю банку, що передбачає:

- контроль за якістю іпотечних кредитів, що надаються;
- обов'язкове страхування позичальником заставленої нерухомості;
- вибір та застосування найприйнятнішої для банків методики оцінки забезпечення кредитів;
- створення загальних резервів на можливі втрати за позиками;
- забезпечення розподілу кредитів за групами ризику та їх постійного моніторингу, своєчасне виявлення проблемних кредитів, розробка заходів для роботи з ними, створення спеціальних резервів.

Окрім того, даний перелік заходів щодо мінімізації кредитного ризику пропонуємо доповнити такими елементами як встановлення обов'язкової умови для позичальника щодо страхування його життя, втрата ним працездатності або робочого місця; запровадження інституту кредитних історій та непрямих методів оцінки рівня платоспроможності позичальника. У свою чергу впровадження національної системи рейтингування іпотечних кредитів, іпотечних цінних паперів, стандартизації процедур іпотечного кредитування підвищать рівень захисту учасників іпотечного ринку від негативної дії кредитних ризиків.

На нашу думку, одним з універсальних способів мінімізації кредитного ризику є диверсифікація, тобто рівномірний розподіл ризиків між суб'єктами ринку. Механізм дії такого інструмента зводиться до об'єднання кредитором усіх позичальників у своєрідний пул за іпотечними кредитами та встановлення завищених кредитних ставок з метою покриття ймовірних збитків від невиконання певною частиною клієнтів умов кредитного договору.

Банки повинні усвідомлювати необхідність ідентифікації, аналізу, оцінки, перевірки та здійснення контролю за кредитними ризиками. Використання різноманітних методів мінімізації кредитних ризиків в комплексі сприятиме формуванню якісного кредитного портфелю банку. Ідентифікація та оцінка кредитного ризику здійснюється з індивідуальним підходом до кожного позичальника. Це сприяє попередженню появи сумнівних та безнадійних кредитів в структурі банківського портфелю і забезпечує стабільність та надійність банківської структури на ринку фінансових послуг.

Процес кредитування складається з декількох етапів, на кожному з яких виникає свій рівень ризику, відповідно, вчасна мінімізація ризику на початковому етапі дозволяє зменшити акумульований ризик, яким управляють на завершальному. Необхідно виявляти та достовірно оцінювати ризик, використовуючи оптимальні схеми мінімізації задля попередження кризових ситуацій, які вплинуть на усю структуру банківського середовища.

Література:

1. Методичні вказівки з інспектування банків «Система оцінки ризиків» // Постанова Правління Національного банку України від 15.03.2004 р. № 104.

2. Конвенция измерения капитала и стандартов капитала: уточненные рамочные подходы [Электронный ресурс] : [принята Базельским комитетом по банковскому надзору 12.06.2004 г.]

3. Інструкція про порядок регулювання діяльності банків в Україні // Постанова правління Національного банку України від 28.08.2001р. №368.

4. Примостка Л. О. Кредитний ризик банку: проблеми оцінювання та управління / Л. О. Примостка // Фінанси України. – 2004. – №8. – С. 118- 126.

Ярослава КОВАЛЬЧУК

студентка факультету банківського бізнесу

Тернопільський національний економічний університет

Науковий керівник :

к.е.н., доцент кафедри банківської справи Чайковський Я.І.

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНИХ ЕЛЕКТРОННИХ ПОСЛУГ В БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВАХ УКРАЇНИ

В сучасних умовах розвитку економіки України важливе місце займають інновації. Впровадження наукових досягнень і винаходів в організацію банківського обслуговування забезпечує постійне поліпшення банківських продуктів та застосовуваних технологій обслуговування споживачів. Саме тому дослідження проблем, пов'язаних з інноваційною діяльністю вітчизняних банків, є надзвичайно актуальним.

Сьогодні, інновації – це не лише одне з економічних явищ, яке впливає на зростання продуктивності факторів виробництва, зростання обсягів виробництва, структурні зрушення, економічне зростання та національну конкурентоспроможність тощо. Інновації тепер стали ототожнюватись з розвитком та вдосконаленням в усіх сферах економіки, включаючи банківську справу.

Варто зазначити, що новітні технології, на сучасному етапі, все частіше пов'язані зі всесвітньою мережею Інтернет, адже все більше людей долучаються до її використання. Оптимально користуючись можливостями мережі Інтернет, можливо пришвидшити розвиток майже всіх видів бізнесу, в тому числі спростити і покращити проведення безготівкових платіжних розрахунків. Це дозволить примножити швидкість та якість обслуговування клієнтських безготівкових платежів, а банкам, які матимуть розвинену та сучасну систему обслуговування клієнтів, покращити свій рейтинг.

Варто зазначити, що загальний рівень користування послугами Інтернет-банкінгу в Україні все ще залишається одним з найнижчих серед країн Центральної та Східної Європи: за оцінками GfK Ukraine – лише 2 % від населення, старшого за 16 років [1]. А експерти консалтингової компанії McKinsey & Company підтверджують, що для банківського сектора України характерний низький рівень використання Інтернету та мобільного банку. Всього 9 % роздрібних клієнтів користуються Інтернет-банком, а мобільним банком – 3 %. За даними рис. 1 можна порівняти показники України та європейських країн, останні мають значно більший відсоток користувачів ніж Україна.

За даними Eurostat, близько половини (51%) дорослих європейців використовують Інтернет-банкінг. Ця частка постійно зростає і подвоюється з 2007 року, коли вона становила лише 25%.